כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וירא ■ י"ד חשון תשפ"ו ■ 05.11.2025 ■ גליון מס' 864

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

הכנסת אורחים
מסורת בידינו שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה...
המשך בעמ' 2

אהבה וידאה בירושלים
רעיונות רבים נאמרו על פרשת העקידה, ודומה כי לא הותירו עוד...
המשך בעמ' 2

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
מטבע שנבלע במכונת שתייה
למי יהיה שייך המטבע?...
המשך בעמ' 3

וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא
הפרעת האומות לבעלותנו בארץ
לאחר שהתורה מתארת את לידת יצחק, יחד עם גירוש ישמעאל ואימו...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
"והוא יושב פתח האהל כחום היום"
קור מקפיא שרר באותה עת בעיר סאסוב. סופת חורף עזה נשבה...
המשך בעמ' 5

שביבים
- קיום מצוות - לא על חשבון אחרים
- תפיסת העולם הזה והעולם הבא
- האירוח של לוט לעומת זה של אברהם אבינו
- גדול השלום!
- יש סיפור שממחיש את חשיבותו של השלום
- "והעלהו שם לעולה"

המשך בעמ' 6

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

שאלת זיהויים של אותם "שלושה אנשים" שנראו לאברהם אבינו (בראשית יח, ב), הטרידה פרשנים והוגים רבים. הרמב"ם (מורה נבוכים ב', מב), לדוגמה, שלל בתקיפות כל הנחה שהיו אלה מלאכים, והבהיר בלשון נחרצת שכל האירוע לא היה אלא מראה נבואי. רמב"ן (בתחילת פרשתנו) יצא חוצץ נגדו, ובלשון חריפה: "אלה דברים סותרים הכתוב, אסור לשומעם אף כי להאמין בהם". כך הם, וכך פרשנים רבים - ולמעשה כבר חז"ל - שלא יכלו להימנע מהתייחסות.

כמותם, גם רלב"ג ראה הכרח בזיהויים, תוך שגם הוא - כפרשנים נוספים - נותן דעתו גם לעובדת שינוי תיאורם אצל לוט (בראשית יט, א), שאצלו הם אינם נקראים "אנשים" אלא "מלאכים". ראש לכל, רלב"ג דוחה על הסף את פרשנות הרמב"ם, וזאת בשל מספר טעמים מנומקים:

> "וראוי שתדע, שאין ראוי שייאמר שאלו השלושה אנשים ראה אברהם במראה הנבואה, לסיבות רבות. מהם, שאין בכאן דבר מכריח אותנו לומר שזה הדבר היה במראה הנבואה לבד, לא סיפור דבר שקרה, ולזה ראוי שנאמין שזה הדבר הוא כפשוטו. כי אין ראוי שנוציא דבר מידי פשוטו במאמרים התוריים, אם לא יביאנו אל זה ההכרח... ומהם, שאין ראוי שייאמן שהדבר שיגיע לאברהם במראה הנבואה תשמעהו שרה ותלעג עליו. וזה, שאם היתה נביאה, לא יתכן לה שתלעג על מה שהגיעה אליה בנבואה; ואם לא היתה נביאה, לא יתכן שתשמע זה הדיבור. ואיך שיהיה, לא יתכן שתשמעהו, אבל תשמע הנבואה אשר הגיעה לה, לא הדיבור בעינו שהגיע לאברהם... ומהם, שאין ראוי שנאמין שיהיו אלו המלאכים באים ללוט במראה הנבואה, כי לא היה ראוי לנבואה לפי מה שנראה מעניינו, עד שכבר סיפר כי לא היה מושגח כי אם בזכות אברהם. ומהם, שאם היו אלו המלאכים מגיעים אל לוט במראה הנבואה, לא יתכן מה שסיפר מאנשי העיר שבאו ללוט שיוציא האנשים ההם אליהם וידעו אותם, וזה מבואר מאד עד שהאריכות בביאורו הוא מותר".

משכך, רלב"ג עצמו הילך בנתיב שדומה לאחד מהביאורים להם ציין ראבע"ז: אומנם לא היו אלה מלאכים אלא בני אדם, ואולם לא היו אלה סתם "אנשים" אלא נביאים. ואם תתמה, וכי נביא כאברהם זקוק לנביאים אחרים שיודיעוהו דבר? הרי שוברך בצדך - לא לאברהם נאמרה הנבואה אלא לשרה:

> "וישא עיניו וירא - רוצה לומר, וכבר נשא עיניו קודם זה וראה שלשה אנשים, והם היו נביאים, כאילו תאמר שם ועבר... וזולתם ממי שהיה נביא בזמן ההוא... ולא נקראו אצל אברהם כי אם אנשים, כי לא היו שלוחים אליו, כי הוא היה נביא; ואולם מה שהודיעו מענין לידת שרה היה בשורה לשרה, לא לאברהם, ולזה אמרו אליו קודם הגידם זה הייעוד 'איה שרה אשתך' (ט), כי אליה היו הדברים".

אשר לשינוי אצל לוט, שלגביו הם נקראים "מלאכים", תולה זאת רלב"ג בפער אברהם - לוט בכל מה שנוגע לתחום הנבואה:

> "...אצל אברהם לא היו ראויים שייקראו מלאכים, לפי שלא הגיעה להם הנבואה פעמים רבות עד שיהיה ראוי שיתוארו אצל אברהם בשהם מלאכים... כי אברהם, לגודל מעלתו, הגיעה לו הנבואה פעמים רבות, ולזה לא יתכן אצלו שיתואר הנביא בשהוא מלאך ד' אם לא תגיע לו הנבואה פעמים רבות. כמו שלא ייאמר באדם שהוא עבד פלוני מפני שעבד אותו פעם אחת או שתים, אבל ייאמר בו שכבר עבד אותו, ואולם יתואר בשהוא עבדו כשישרת אותו תמיד. ואולם אצל לוט שלא הגיעה לו הנבואה כלל, יתואר הנביא בשהוא מלאך...".

הכנסת אורחים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מסורת בידינו שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה (קידושין פב כ) וחז"ל למדו זאת מהכתוב: "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי, **מצוותי חקותי ותורותי" (בראשית כו ה)**. והנה בעוד שאת שאר המצוות שקיים אברהם אבינו אין התורה מציינת לנו, הרי את מצוות "הכנסת האורחים" מתארת לנו התורה בהרחבה ומפרטת לנו בה פרטי פרטים כיצד קיים אותה אברהם אבינו. התיאור המפורט שבתורה בא ללמדנו איך מקיימים מצוות הכנסת אורחים כמו שהסיק מרן "החפץ חיים" בספרו "אהבת חסד" (ח"ג פ"ב), ובו הוא מפרט את ההנהגות בהכנסת אורחים שיש ללמוד מאבינו אברהם.

כבר בתחילת הפרשה אנו לומדים את חשיבות מצוות הכנסת אורחים. היו לאברהם סיבות טובות שלא לעסוק בפעם הזאת בהכנסת אורחים. מלבד מה שהיה חולה (יום השלישי למילתו), הרי בחוץ שרר חום כבד. ואעפ"כ אין אברהם מסתגר באוהלו, לא מפני החולשה (של המילה) ולא מפני החום, אלא יושב בפתח האוהל ומחפש עוברי דרכים להכניסם לביתו. לפי "החפץ חיים" אין לדרוש מאמץ כזה מאנשים רגילים, ועם זאת אפשר ללמוד מהתנהגות זו של אברהם, שבתנאים רגילים אל לו לאדם להמתין עד שיתדפקו האורחים על דלת ביתו ואז להכניסם לביתו, אלא גם אם אין אורחים באים לביתו, יבקשם בחוץ, ואף ילך לקראתם להכניסם לביתו. כמו כן יש ללמוד ממה שאברהם אמר: "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", שעל המארח להציע לבא מן הדרך תחילה מים לרחצה, (מקלחת צוננת או אמבטיה חמה), שגם הם בכלל הכנסת האורחים. ובזמן שהאורחים ממתינים עד שהמארח יכין את סעודתו, בזמן הזה על המארח להציע לאורחיו מנוחה (ככתוב: "והשענו תחת העץ"), שינפשו מטורח הדרך.

גם בהכנת הסעודה לומדים אנו מאברהם כיצד לנהוג: אם המארח רואה שהכנת הסעודה תארך זמן רב, אל לו לתת לאורח להמתין רעב עד שיסיים להכין את כל הארוחה, אלא יגיש לאורח את המנה ראשונה מיד כשהכינו אותה, כמו אברהם שאמר: "ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם", ואח"כ יגיש להם מנה שנייה, ולא לתת לאורח להמתין ברעב עד גמר הכנת כל הסעודה. ועוד לומדים אנו מאברהם, שלמרות שהיו לו הרבה עבדים ושפחות, אין אברהם מוסר את קיום מצוות הכנסת אורחים לאחרים, אלא הוא עצמו עומד ומשרת לפני אורחיו כל עת האכילה ("ויתן לפניהם והוא עומד עליהם"), ועם זאת מוצא אברהם לנכון לשתף במצווה זו גם את בני ביתו (ככתוב: "ויתן אל הנער [הוא ישמעאל - רש"י] וימהר לעשות אותו"). ועד כמה היה החינוך להכנסת אורחים מושרש בבית אברהם רואים אנו זאת לאחר ימים אצל לוט, שהיה מוכן בסדום להכניס אורחים אפילו תוך סיכון עצמו.

וכך מסכם **החפץ חיים** בספרו (שם) את מה שיש ללמוד מפרשת הכנסת האורחים של אברהם: "כשיבואו אורחים לביתו של אדם יקבלם בסבר פנים יפות וישים מיד לפניהם לאכול כי אולי העני רעב ומתבייש לשאול. ויתן לפניהם בפנים צהובות (שמחות) ולא בפנים זועפות, ואף אם יש בלבו של המארח דבר דאגה (פרטית שלו) יכסנה בפניהם. ואם ילינם בביתו ישכיבם במיטב מיטותיו כפי הראוי להם כי גדולה מנוחת העייף, ולפעמים המשכיבו עושה לו טוב יותר מהמאכילו ומשקהו". ולאחר האירוח יש לקיים מצות לוויה, בפרט אם האורח אינו יודע היטב את הדרך, או אם הדרך מתפצלת לכמה דרכים, מצווה רבה היא ללוות אותו ולהראות לו הדרך הנכונה, ולפחות יברר לו היטב קודם יציאתו את הדרך הנכונה שלא יכשל בהליכתו, וזהו עיקר מצות לוויה. ומסיים שם החפץ חיים: "ומה טוב שיהיה לאדם חדר מיוחד בשביל האורחים על כל פנים ללינתם. וכבר נהגו בכל ישראל לעשות חברה מהכנסת אורחים המתחזקים במצווה זו ואשרי חלקם".

אהבה ויראה בירושלים

/ הרב עזריאל אריאל

רעיונות רבים נאמרו על פרשת העקידה, ודומה כי לא הותירו עוד מה לחדש. ובכל זאת נאחז בשולי גלימתם של קדמונים, וננסה להוסיף נופך משלנו.

שני סגנונות ישנם בעבודת ה': האחד הוא האדם המזדהה בכל לבו עם דבר ה'. מטרתו של הקב"ה בעולמו היא היא מגמת חייו האישיים, וכל חייו מוקדשים להגשמתה. כביכול, הוא והקב"ה "משדרים על אותו גל". סגנון שני הוא ההתבטלות. האדם אינו מזדהה עם דבר ה', אבל מבטל את רצונו הפרטי בפני מי שגדול ממנו, בפני בוראו. אם תמצי לומר, הסגנון הראשון הוא האהבה; השני - היראה.

אברהם אבינו, אב טיפוס הוא לאוהב ה'. בעצמו הכיר את בוראו. ביוזמתו הלך לגייר את האנשים כשאשתו מגיירת את הנשים. כל זה - עד הניסיון האחרון, ניסיון העקידה. כאן בא הקב"ה לאברהם אבינו ואומר לו: אמנם יפה בנית לך מפעל חיים. אמנם טוב עשית כאשר יצרת תנועה שלימה של אמונה ועבודת ה'. אך עתה עליך לקום וללכת, ובמו ידיך תחריב את כל מה שבנית. את היורש, ממשיך הדרך, תעלה לעולה... ובכך אומר לו הקב"ה: לא די לי באהבתך. "לך לך אל ארץ המוריה". אמנם ידוע היה המקום בשם אחר: "שלם". אבל לא השלום והאהבה הם העומדים כאן למטרה, כי אם המורא

והיראה, המתבטאים בשם "הר המוריה".

משעמד אברהם אבינו בניסיון, קורא אליו המלאך: "כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה". עד כה לא היית אלא "אוהב". עתה נתגלה כי אתה גם "ירא". ואברהם מחזיק באותה הדרך וקורא למקום "ה' יראה", לא רק במובן של "ראיה" אלא גם במובן של "יראה".

שמו הקודם של המקום היה "שלם", כביטוי להשלמה ההדדית שבין הקב"ה לבין האדם, וכביטוי לשלמות העצמית של האדם עם עצמו, כאשר הוא מזדהה עם דבר ה'. שם זה, שם של אהבה הוא. על כך מוסיף אברהם את השם "יראה", כדי להשלים את ההיבט של היראה. שמה של העיר עד עצם היום הזה - ירושלים - בא לאחד את האהבה והיראה, לבנות שתיהן את אישיותו של האדם מישראל.

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

מטבע שנבלע במכונת שתייה

שאלה: אדם שבא לקנות בקבוק שתייה במכונת שתייה. הוא הכניס מטבע למכונה, אולם המכונה בלעה את המטבע ולא הוציאה לו בקבוק.

לאחר כמה ניסיונות ומכיוון שלא ראה שום מספר טלפון התייאש ועזב את המקום.

אדם אחר רצה גם הוא לרכוש בקבוק אולם מיד שם לב שהמטבע תקוע בתוך המכונה. אותו אדם היה בעל מבנה גוף שרירי ובמכה אחת חזקה הצליח להוציא את המטבע.

השאלה היא למי יהיה שייך המטבע?

תשובה: במקרה המתואר בשאלה, לא קיבל האדם פחית תמורת המטבע. במקרה כזה לא ייחשב האדם כמי שהקנה את המטבע לבעל המכונה. שכן הקונה מקנה את כספו למוכר רק בתנאי שהלה נותן לו את הסחורה ומכיוון שבמקרה זה לא קיבל את הסחורה אין כוונתו להקנות את המטבע לבעל המכונה. מצד שני המטבע לא ייחשב שלו, שכן הוא התייאש ממנו והשאירו במכונה.

השאלה תהיה, מכיוון שהמטבע הופקר, מי זכה במטבע?

לכאורה נראה לומר שבעל המכונה זכה במטבע מן ההפקר מדין קניין חצר, שכן גם כלי נחשב כחצר.

אולם במקרה זה לא יקנה בעל המכונה מדין חצר וזה מן הטעם הבא:

המשנה (ב"מ כו,ב) מביאה דין שאם אדם מצא כסף בחנות הרי אלו שלו.

והנימוק לכך , כתב רש"י:

מצא בחנות הרי אלו שלו - בדבר שאין בו סימן קאי דההוא דנפל מיניה מייאש שהכל נכנסים לשם: כיוון שמדובר במקום שבו רבים מצויים, המאבד מתייאש.

כך פסק גם השלחן ערוך (חושן משפט רס,ה):

"המוצא מעות בחנות אם היו בין תיבה לחנווני הרי הם של בעל החנות ואם מצאם על התיבה ואצ"ל מתיב' ולחוץ הרי הם של מוצאם ואפי' יש בה סימן".

כך גם במקרה שלנו, מכיוון שמדובר במכונה הנמצאת ברשות הרבים והרבים עוברים שם ומשתמשים בה, לא יקנה בעל המכונה את ההפקר (כך כתב בספר "משפטי התורה" חלק ג' של הרב צבי שפיץ ועי' שם שהאריך בכל העניין).

ולכן מכיוון שבעל המטבע התייאש והלך ובעל המכונה לא זכה במטבע, האדם שבא לאחר מכן זכה במטבע מן ההפקר.

אולם יש להדגיש, שכל זה בזמן שהקונה הראשון לא קיבל את מבוקשו. אולם אם הקונה הראשון קיבל פחית, במקרה כזה דעתו להקנות לבעל המכונה את המטבע. ובמקרה של מתנה, היא קונה אפילו בחצר שאינה משתמרת. כמו שכתב הש"ך (רסח ס"ק ט) וכן הוא בסמ"ע ס"ק טז:

"ואם אחד הפקיר דבר וזרקו לתוך חצר חברו דינו כמתנה וזכתה לו חצרו אע"פ שרץ אחריו ואינו מגיע" - (גם אם בעל החצר רץ כדי להגיע לחצרו ולשמור עליה, ולא הגיע, והיא איננה חצר משתמרת, עדיין הוא קונה, כיוון שמדובר במתנה ולא בהפקר).

ובפרט בנידון דידן שבתחילה עומד הקונה ליד המכונה ושומר עליה ואם כך היא תוגדר חצר המשתמרת ולכן במקרה כזה המטבע יהיה שייך לבעל המכונה.

סיכום:

1. במקרה שאדם רצה לקנות פחית, המטבע נתקעה במכונה והוא לא קיבל פחית, מכיוון שעזב את המכונה והתייאש, הפקיר את הכסף. בעל המכונה לא קנה את הכסף כי המקום אינו משתמר. לכן הכסף יהיה שייך לאדם השני שהיכה את המכונה והכסף יצא.
2. במקרה שהקונה הראשון קיבל את מבוקשו והמכונה הוציאה לו פחית, מכיוון שבמקרה כזה הוא מעוניין להקנות את המטבע לבעל המכונה, האחרון קנאו בקניין חצר והכסף יהיה שייך לבעל המכונה.

וַיְהִי בְּעֵת הַהִוא
הפרעת האומות לבעלותנו בארץ

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שהתורה מתארת את לידת יצחק, יחד עם גירוש ישמעאל ואימו מבית אברהם. מתעורר לפתע אבימלך ומבקש לכרות ברית עם אברהם - שלא ייקח את ארץ פלשתים מידיו ומידי בניו, עד הדור הרביעי. וכל זאת עקב מה שנאמר לאברהם - כי לא שלם עוון האמורי, עד לדור הרביעי[1]. ולכן אבימלך לא מבקש אלא על שלושה דורות, וכך גם בקשתו מיצחק - לאשר את הברית הזו[2].

התורה מדגישה את זמן כריתת הברית, ככזו החלה '**בעת ההיא**' - כביטוי לתקופת הזמן ההוא, ולאו דווקא ליום עצמו. וזאת משום הפחד של האומות, מירושת הארץ על ידי האבות.

ולכן לאחר שנולד היורש של אברהם - יצחק אבינו, ולא עלה בידי ליצני הדור לייחס אותו לאבימלך[3]. יחד עם סילוקו של הטוען לבעלות על הארץ - ישמעאל בן אברהם, ונישולו מן הירושה. אבימלך חשש מכך שאברהם יזכה לרשת את הארץ, כפי שהבטיחו הקב"ה.

ולכן הוא מגיע לאברהם, ומבקש לעכבו מכניסתו לארץ בכך שאת הזמן הזה, בו לא שלם עוון האמורי - אברהם יבטיח לו, שלא יכבוש את ארצו מידו של אבימלך. אך עצם כריתת הברית, מביאה עמה מפלה לאברהם ובני בניו. כך שכנגד שבע הכבשות - נופלים שבעה מבניו, בידי פלישתים. ושבע מקדשות חרבים, בעוון כריתת אותה הברית[4].

ולא רק זו, כי אם גם ניסיון העקידה על זה בא - כעונש על עזיבת חלק מהארץ, והשארתו לזרים לכמה דורות[5].

אך כיוון שהכול מונהג בידי בורא העולם, לא היו אלו הדברים - אלא כסימן לבנים, כיצד לנער מעליהם את זכות האומות בארץ. שכן בזכות עלייתו של יצחק כעולה לה' בעקידה - זכה להיות כעולה תמימה השייך לארץ ישראל בלבד, ואין חוצה לארץ ראויה לו כלל[6].

ומאז כך הם כל בניו אחריו - ראויים אך לארץ ישראל.

וכפי שעשה יעקב בנו, כשברח מהארץ - ובלבד שלא יאלץ גם הוא לאשר את הברית, שנכרתה עם אברהם סבו ויצחק אביו. ואכן דור הרביעי - שב הנה. כשדוד המלך מסיר את השבועה שמנעה את כיבוש האזור - וכובש הן את עיר יבוס, והן את ארצות פלישתים וארם[7].

ועצם כריתת הברית והפרתה בידי האומות - מבטיחות את מימוש בעלותנו על הארץ. שכן הם הכתיבו זאת על עצמם, שבהפרת הברית - שוב לא תהיה להם תקומה, או בעלות על הארץ.

ובימים ההם, בעת הזו - שבים ומתנערים אנו, מכל הבריתות והשבועות שכבלו את ידינו. ויחד עם הפרת האומות, זוכים אנו לעלות ולהתעלות - בבעלותנו על כל מרחבי הארץ.

ואילו כל אותם אומות שנמשלו לחמורים[8], נשארים מאחור - עד אשר נשוב אליהם, כבעלי הארץ כולה.

1 - ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה - בראשית טו, טז

2 - תהי נא אלה אשר בינותינו ביני ובין אביך שתתקיים גם עתה בינינו ובינך שכן היה תנאי אם תשקור לי ולניני ולנכדי - רשב"ם בראשית כו, כח

3 - על ידי שכתב הכתוב 'יצחק בן אברהם' הוזקק לומר 'אברהם הוליד את יצחק'. **לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה** שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל, 'אברהם הוליד את יצחק'. וזהו שכתב כאן 'יצחק בן אברהם' היה שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק - רש"י בראשית כה, יט

4 - **ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויאמר אבימלך לאברהם מה הנה שבע כבשות** אמר לו הקב"ה, אתה נתת שבע כבשות בלי רצוני, חייך שאני משהה בשמחת בניך ז' דורות. אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני, חייך כנגד כן הורגים מבניך שבעה צדיקים ואלו הן חפני, ופנחס, ושמשון, ושאול וג' בניו. אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני, כנגד כן בניו מחריבין מבניך ז' משכנות ואלו הן, אוהל מועד וגלגל, נוב, וגבעון, ושילה, ובית עולמים תרין. אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני, כנגד כן ארוני חוזר בשדה פלשתים ז' חדשים - בראשית רבה נד, ד

5 - אף כאן אחר הדברים שכרת אברהם ברית לאבימלך לו ולנינו ולנכדו של אברהם ונתן לו שבע כבשות הצאן וחרה אפו של הקב"ה על זאת שהרי ארץ פלשתים בכלל גבול ישראל, והקב"ה ציוה עליהם 'לא תחיה כל נשמה' וגם ביהושע מטילין על ערי חמשת סרני פלשתים גורל, לכן והאלהים נסה את אברהם, קינתרו וציערו... כלומר נתגאיתה בבן שנתתיו לכרות ברית ביניכם ובין בניהם, ועתה לך והעלהו לעולה ויראה מה הועילה כריתות ברית שלך - רשב"ם בראשית כב, א

6 - **אל תרד מצרימה** שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך - רש"י בראשית כו, כב

7 - מה עשו אנשי יבוס עשו צלמי נחשת והעמידו אותם ברחוב העיר וכתבו עליהם שבועת אברהם, וכשבאו ישראל לארץ רצו להכנס בעיר היבוסי ולא היה יכול מפני ברית אברהם שנאמר 'ואת היבוסי יושבי ירושלם לא הורישו בני ישראל'. וכשמלך דוד בקש להכנס לעיר היבוסי ולא הניחו אותו, שנאמר 'ויאמר לדוד לא תבא הנה' וכו'. והיו ישראל כחול הים, אלא בכח השבועה וברית אברהם ראה דוד וחזר לאחוריו... עד שהתיר כל הצלמים הללו שכתוב עליהם שבועת אות ברית אברהם, שנאמר 'כי אם הסירך העורים והפסחים'... ויצחק כרת ברית עם עמי הארץ כשגר בארץ פלשתים, ראה אותם שהפכו פניהם ויצא מהם בשלום והלכו אחריו אבימלך וכל גדוליו... אמרו אנו יודעים שעתיד הקב"ה ליתן לזרעך את כל הארצות האלה כרת עמנו ברית שבועה שאין לישראל יורשין את ארץ פלשתים. מה עשה יצחק כרת אמה ממתג החמור שהיה רוכב עליו ונתן לו לאות ברית שבועה, וכשמלך דוד רצה לבא בארץ פלשתים ולא היה יכול מפני אות ברית שבועת יצחק שנאמר 'ויקח דוד את מתג האמה מיד פלשתים' שנאמר 'ויכנעו פלשתים ולא יכלו עוד'. יעקב כרת ברית עם עמי הארץ אמ' לו לבן יודע אני שהקב"ה עתיד ליתן לזרעך את כל הארצות האל תכרות עמי ברית שבועה שאין ישראל יורשין את ארץ ארם כרת עמו ברית שבועה והציב לו מצבת אבנים והביא את בניו עמו ברית שבועה... אמר לו לבן ליעקב אם ישראל יורשין את הארצות האלה אל יבאו בארץ ארם לרעה, שנאמר 'אם אני לא אעבור אליך'. וכשמלך דוד רצה לבוא בארץ ארם ולא יכול מכח ברית שבועת יעקב עד ששבר את המצבה ההיא... ואחר כך כבש ארץ ארם שנאמר 'ויך דוד את הדרעזר מלך ארם' - פרקי דרבי אליעזר, לו

8 - **וירא את המקום מרחוק** אמרו במדרש אמר לו אברהם ליצחק רואה אתה מה שאני רואה, אמר לו רואה אני הר נאה ומשובח וענן קשור עליו. אמר לנערים רואים אתם כלום, אמרו לו אין אנו רואים כלום אלא מדברות והרים. אמר להם שבו לכם פה עם החמור, **עם הדומה לחמור** מה החמור אינו רואה אף אתם אינכם רואים, שבו לכם פה ואני והנער נלכה עד כה - רבינו בחיי בראשית כב, ד

סיפור לשבת

"והוא יושב פתח האהל כחום היום"

קור מקפיא שרר באותה עת בעיר סאסוב. סופת חורף עזה נשבה בחוצות העיר והתושבים הסתגרו בבתיהם החמים, כשהם מותירים את הרחובות שוממים. באותה עת, ישב רבי משה לייב מסאסוב בביתו כשהוא שקוע בשרעפיו. לפתע התעשת מעיונו והביט מבעד לחלון, כאילו מאן דהו אמור להגיע. לאחר זמן קצר נראתה דמות יהודי בעל גוף חסון, כשהוא מכורבל במעיל פרוה הפוסע בצעדים נמרצים. היה זה ישראל מתושבי הכפר הסמוך, שלא זכה להתחנך בנעוריו בסביבה יהודית כשרה וגדל ככפרי מגושם הרחוק משמירת תורה ומצוות. כשראהו רבי משה לייב מבעד לחלון, יצא במהירות מביתו וקרא לעברו: יהודי יקר, עצור! ישראל נעצר תמה מי הוא זה שקורא לו באמצע ליל חורפי שכזה, וכשגילה כי הקורא אינו אלא הצדיק המפורסם רבי משה לייב תמה שבעתיים. מדוע מסכן אתה את נפשך ביום כה סגרירי? פנה אליו רבי משה לייב בנימה אבהית ורכה, סור נא אל ביתי התחמם קמעא ליד התנור המוסק והחיה את נפשך בשתייה חמה. ישראל עמד נבוך וניכר היה שהוא מבקש להמשיך בדרכו, אלא שהצדיק האיץ בו לעשות כדבריו ולהיכנס אל ביתו.

מיד עם הכנסו לבית רבי משה לייב חש ישראל בגל חמימות המתפשט בכל עצמותיו. רבי משה לייב הושיבו על כיסא סמוך לתנור החם, הסיר מעליו את המעיל הכבד ובעודו נתון במחשבות מדוע הזמינו הצדיק אל ביתו כבר עמד הצדיק לידו כשבידו כוס חמין ומיני מזונות, ולאחר שנח קמעא, הזמינו הצדיק לסעודה דשנה עם יין שרף. ישראל ניסה להסביר כי ממש לפני זמן קצר יצא מביתו שבכפר הסמוך כשפניו מועדות לברוד הקרובה אך רבי משה ליב הבליע חיוך מסתורי והמשיך להרעיף עליו את רגשי אהבתו והאריך את ישיבתו עמו בסעודה. ישראל אכל ושתה כל צרכו, עד שעייפות נפלה עליו והוא נשכב לנוח מעט בסמוך לתנור. שנתו התארכה, וכשפקח את עיניו חשב תחילה כי הוא הוזה בהקיץ. מה לך נבהל? אמר לו הצדיק, שמע לעצתי: מדוע לך ללכת לבדך בשעת ליל כה מאוחרת, המשך לישון בביתי ובבוקר תשכים לדרכך ותלך לבטח.

מחוסר ברירה הסכים ישראל להצעה ונותר ללינת לילה. הכין לו רבי משה לייב מיטה חמה בסמוך לתנור החורף המוסק היטב.

ישראל עלה על יצועו אולם השינה נדדה ממנו והלאה ומחוסר מעש עקב ישראל אחר מעשיו של הצדיק רבי משה לייב. ליבו הלך שבי אחר נעימת קולו של הצדיק שישב והגה בתורה הקדושה, והוא חש כיצד קולו הערב של הרבי חודר אל קרביו ומנקה את כל הרפש והחומריות שקנו שם שביתה. כך עברה שעה ארוכה, עד שהגיעה שעת חצות. הצדיק חלץ את נעליו, התיישב ארצה ובקול נוגה החל לקונן על חורבן בית המקדש, כשקולו חודר כליות ולב. רק לאחר שעה ארוכה, נפלו חבלי שינה על עיניו של האורח, אך עד אז, כבר היה הכר שלמראשותיו ספוג ומלוחלח בדמעות לוהטות של תשובה אשר נשרו מעיניו. ישראל נרדם מתוך הרהורי תשובה, תופעה שמיום עמדו על דעתו לא הכיר.

מאז הגיע האורח אל ביתו של רבי משה לייב, בטוחים היו בני הבית כי האורח הלז, אינו אלא אחד מהצדיקים הנסתרים, אשר כלפי חוץ נראים כאיכרים פשוטים, אולם למעשה, אין הם אלא צדיקים נשגבים. משום כך לא הרהיבו בנפשם להתערב במעשיו של הצדיק, ואף כשראו את טרחתו הרבה סביב האורח, נמנעו מליטול חלק בעניין, שמא יפגעו חלילה בצדיק המסתורי.

הבוקר אור וישראל נפרד לשלום מהרבי, לאחר תפילת שחרית שנמשכה שעה ארוכה וסעודת שחרית שהוגשה לפניו. או אז ההינו כמה מבני הבית להתעניין אודות זהותו של הצדיק הנסתר, וכששמע זאת רבי משה ליב חייך בפיקחות ואמר: האורח לא היה מהצדיקים הנסתרים.

יהודי פשוט הוא, שלצערנו לא התחנך כראוי ולאחרונה התחבר לכנופיה של ליסטים נוכריים בעיר ברוד.

אתמול יצא הלה מהכפר הסמוך לעבר העיר ברוד, במטרה להצטרף אל השודדים לבצע שוד גדול, אולם אני עיכבתיו כאן כדי להחדיר בליבו ניצוץ של תשובה. בחסדי שמים, עלה הדבר בידי והוא החליט בליבו להתנתק לצמיתות מחבר השודדים ולשוב לדרך הישר כבעל תשובה גמור, סיים רבי משה לייב באוזניהם המשתאות של בני הבית, ובטוחני שלא ישוב לעולם למעשים מעין אלו.

מדי שנה, בשבת קודש פרשת וירא נהג רבי ישראל בר גילרנטר תלמידו של רבי נפתלי מרופשיץ ומחבר הספר רביד הזהב לספר את הסיפור הנפלא הלזה, והיה מסמיך לכך את דברי רש"י בפרשתנו "וירא אליו ד' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום" ומפרש רש"י פתח האוהל לראות אם יש עובר ושב, ויכניסם בביתו. וכך פירש את הדברים: דרכו של רבי משה לייב מסאסוב היתה המשך של אברהם אבינו אף הוא היה יושב בפתח האוהל, כדי לראות אם יש מישהו שעובר ושב ליד ביתו בדרכו לעבור עבירה חלילה, אז היה מעורר בקרבו רגשי תשובה וחרטה וכיצד היה עושה זאת? על ידי שהכניסם לביתו והיה מארחם בביתו, מאכיל אותם ומשקה אותם ואף מציע להם מקום לינה, וכך היה מחדיר בהם רגשי התעוררות לשוב לאבינו שבשמים עד שחזרו למוטב.

(יקותיאל לרנר)

שביבים / שאול שיף

קיום מצוות - לא על חשבון אחרים

אברהם איש החסד מקבל אורחים ואומר להם מיד: **"ואקחה פת לחם וסעדו ליבכם"** הוא מזדרז ופונה לשרה ומבקש ממנה: **"לושי ועשי עוגות"** וכן **"ואל הבקר רץ אברהם"**.

חז"ל אומרים ששחט להם שלושה בני בקר כדי לכבד אותם. אך פלא גדול כאשר מגיע אברהם להשקותם מים הוא "מתקמצן", כפי שנאמר: **"יוקח נא מעט מים"** והרי ביום חם (שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה), נדרשת שתייה מרובה א"כ מדוע נתן אברהם רק מעט מים ולא כפי שנהג ביתר הדברים?!

אם נתבונן בהתנהגותו של אברהם אבינו, יכולים אנו לראות כי בא ללמדנו שאדם צריך להקפיד על קיום תורה ומצוות ואולי להחמיר על עצמו בקיום המצוות.

אך יש לדעת כי זה טוב ונכון רק כאשר האדם עושה זאת על חשבונו שלו ולא על חשבון זולתו.

כמו שנאמר "ואל הבקר רץ אברהם, ואקחה פת לחם, ויקח חמאה וחלב", אבל בדברים שנעשו על ידי שליח (אלעזר עבדו), ולא על ידי אברהם עצמו, בזה נזהר אברהם אבינו וביקש רק לפי הצורך ולא "הידר" על חשבון אחרים, ולכן המים שהוגשו לאורחים, שהובאו על ידי שליח, כמו שנאמר: **"יוקח נא"** שמשמעותו על ידי שליח, נאמר רק **"מעט מים"** לפי הצורך המתבקש לאורחים ולא מעבר לכך, כיוון שזה על חשבון טרחתו של אחר... בעניין הזה מסופר על ר' ישראל מסלנט, שהגיע ביום בהיר עם חברו לעיירה קטנה ונכנסו להתפלל מנחה. התלמידים הבחינו שחברו של ר' ישראל ניגש לכיור ורחץ את ידיו לפני התפילה בכמות גדולה של מים ואילו ר' ישראל רחץ ידיו בכמות קטנה מאוד.

ראה הרב את תמיהתם והסביר, בביתי שלי בו אני דואג להביא את המים בעצמי אני אטול ידיים בהידור רב, אך פה שאני רק אורח ואת המים מביאה המשרתת מהבאר הנמצא במרחק וסוחבת את דליי המים בשארית כוחותיה, אין אני רשאי להדר במצוות על חשבון טרחתה של המשרתת. (דבר תורה)

תפיסת העולם הזה והעולם הבא

שרה מבקשת מאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה". כיצד חשבה להציג בקשה כזו אל אברהם איש החסד?! אלא, היא אמרה לו: "אתה נפרדת מלוט כיון שללוט הייתה תכונה של "עכשיו" (ה' נתן לי את הארץ) ואילו אתה הסתכלת על העתיד (לא כעת אלא יותר מאוחר) ולכן אמרת "הפרד נא מעלי". כך גם עם ישמעאל ויצחק. היא ראתה את ישמעאל מצחק (=הווה) וכל תאוותיו הן העולם הזה, אבל יצחק (=עתיד) כל כולו העולם הבא, אין שניהם יכולים לגור בכפיפה אחת.

כשם שאמרת ללוט "הפרד נא מעלי"- כך גרש האמה הזאת ואת בנה!... (דבר תורה)

האירוח של לוט לעומת זה של אברהם אבינו

"רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתי".

פעם אחת נסע הגאון ר' יוסף דב הלוי סולוביצ'יק, בעל "בית הלוי", לעיר ברנוביץ'.

בהיותו בדרך התחזק הקור, ולא ניתן היה להמשיך.

לפתע, נראתה בצד הדרך אכסניה יהודית. ביקש הרב מהעגלון לעצור וללון באכסניה זו. הקיש הרב בדלת - ואין עונה.

ניגש העגלון והכה בדלת בכל כוחו, לפתע, נדלק האור בחלון הקומה השנייה, ולאחר זמן מה פתח להם בעל הבית את הדלת, והוא סר וזעף.

"אין לי מקום בשבילכם", אמר האכסנאי, "הכול תפוס"! "אורחים רמי מעלה עומדים לבוא לכאן".

"יסלח לנו כבודו", אמר הרב, "אולם סכנת נפשות היא להמשיך בדרכים, אנא, בבקשה ממך, תן לנו מחסה". לאחר הפצרות רבות הסכים האכסנאי שיישארו בביתו, ומקום הקצה להם במסדרון ליד התנור. ר' יוסף דב הדליק נר קטן, ומיד שקע בלימודו. "כבה את הנר", רעם האכסנאי בקולו, "מפריע אתה למנוחתנו" לאחר זמן מה נשמעה שעטת סוסים בחוץ, לפני הבית נעצרה עגלה מהודרת, ומתוכה יצא האדמו"ר ר' אהרן מקוידינוב וחסידיו. פתח האכסנאי את הדלת במאור פנים וקיבל בסבר פנים יפות את האדמו"ר ומלוויו. נכנס האדמו"ר לבית, עבר במסדרון, והנה הוא רואה אדם שוכב על הרצפה. הביט האדמו"ר באורח, הכירו, ומיד צעק בהתרגשות: "ר' יוסף דב! ר' יוסף דב! מדוע אתה שוכב על הרצפה"?! הבין האכסנאי מיהו האורח שנהג בו בזלזול, ולא ידע את נפשו מרוב צער ובושה. משום כך, מיהר לבקש מחילה מאת הרב. סלח לו הרב מיד, אולם, ביקש ממנו כי יבוא לביתו שבבריסק, שם ילמד כיצד יש להכניס אורחים...

כעת מיושב לי - הוסיף הרב ואמר - בפרשת וירא מוצאים אנו שני סיפורים נפלאים על הכנסת אורחים. האחד באברהם אבינו והשני בלוט. והנה, התורה מספרת ומשבחת את הכנסת האורחים של אברהם אבינו, ואילו את הכנסת האורחים של לוט, אין מזכירים כלל. על אף שלוט ומשפחתו היו בסכנת נפשות כאשר הכניסו אורחים בסדום, מהי הסיבה?!

אלא, אצל אברהם נדמו לו אורחיו כערביים, ובכל זאת כיבד אותם אברהם בכל הכבוד וההדר, ואילו לוט, מיד כאשר באו לביתו ידע כי מלאכים המה...

לקיים מצוות הכנסת אורחים במלאכים, אין זו גדולה!

ולכן, משבחת התורה דווקא, את מידת הכנסת האורחים של אברהם אבינו... (דבר תורה)

גדול השלום!

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָהָם: "לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר, הַאַף אָמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי"

לאחר שאברהם ושרה מתבשרים שיביאו ילד לעולם התורה מספרת: "וַתִּצְחַק שָׂרָה, בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר: אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה-לִּי עֶדְנָה "**וַאדֹנִי זָקֵן**" וה' אומר לאברהם: "לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר, הַאַף אָמְנָם אֵלֵד **וַאֲנִי זָקַנְתִּי**"

בבראשית רבה פרשת וירא יח' מובא: "ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמור" . בר קפרא אמר גדול השלום שאף הכתובים דברו בדאית בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה "ותצחק שרה בקרבה לאמור אחרי בלותי הייתה לי עדנה ואדני זקן" לאברהם אינו אומר כן אלא "למה זה צחקה שרה לאמור האף אמנם אלד ואני זקנתי" לא דיבר הכתוב כמו שאמרה שרה ואדוני זקן אלא ואני זקנתי...

יש סיפור שממחיש את חשיבותו של השלום

מסופר על יהודי שעבד בבית-מטבחיים (מקום בו שוחטים בהמות לבשר), כל בוקר בכניסתו למקום העבודה ובערב עת יצא מהמפעל, הוא פנה לשומר ובחיוך מלא ברך: "שלום ובוקר טוב" , "שלום וערב טוב". דבר אחד הוא לא ידע שאותו שומר כל כך מתרגש מזה שרק אחד מתייחס לנוכחותו בכל בוקר עד שהוא היה מחכה בכיליון עיניים לבואו ויציאתו...

והנה יום אחד בסיום העבודה השומר, מחכה ומחכה וכל העובדים כבר יצאו ואין זכר לאיש וברכתו, לאחר שהוא ראה שהוא לא יוצא חשב בליבו שבטח הוא כבר יצא ופשוט לא שם לב, אבל מכיוון שהוא ידע שאף פעם לא קרה שהוא יצא בלא לומר לו: "שלום וערב טוב", ידע שמשום מה הוא מתעכב במפעל, ונכנס לבדוק מה פשר הדבר.

כשנכנס למפעל הוא שומע זעקות עזרה מתוך המקפיאים של המפעל, לפתע הבין מה קרה, אותו אדם נתקע באחד המקפיאים וישר רץ לעזרתו והציל אותו מקיפאון ולמעשה בכך הציל את חייו...

אם נקדים כל אדם בברכת שלום, נוכל לחיות חיים מאושרים ושמחים יותר בחברה טובה ומתוקנת, לקרב את הגאולה ואת בנין בית המקדש...

"והעלהו שם לעולה"

הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצוק"ל היה פעם ב'ניחום אבלים' אצל הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך ראש ישיבת 'שער השמים' זצ"ל, לאחר ששיכל את בנו הבחור אהרן מאיר הי"ד, (שנהרג על ידי בן עוולה מבני ישמעאל שפוצץ עצמו, וכמה מבני ישראל עלו בסערה השמימה הי"ד). תיכף בהיכנסו אמר ר' נטע: ' חקירה יש לי אליכם, אם לא היה נגלה המלאך אל אברהם אבינו לאמר לו - 'אל תשלח ידך אל הנער', ויצחק בנו היה נשחט כציווי הבורא - 'והעלהו שם לעולה', האם היה אברהם חייב בדיני אבלות ליישב עליו 'שבעה' כדין האב על בנו רח"ל. ענה האב השכול ואמר, פשיטא שמחויב הוא בכל דיני אבלות ו'שבעה', כי 'מה נשתנה' מיתת יצחק משאר מקרים, הרי כל 'שבעה' היא על פטירת אדם ב'ציווי הבורא'. נענה רבי נטע: אכן, דיבורים אלו רציתי לשמוע ממכם, ומיד אמר 'המקום ינחם' ועזב את הבית. כי זוהי תכלית האמונה להאמין בכל מצב, יהיה מה שיהיה, שהכול בא בגזירת המקום ו'אין מקרה בעולם'. (באר הפרשה)

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net